DISSERTATIO MEDICA
INAUGURALIS,
DE
DYSENTERIA.

QUAM,

ANNUENTE SUMMO NUMINE,

EX AUCTORITATE REVERENDI ADMODUM VIRI,

D. GEORGII BAIRD, SS. T. P.

ACADEMIÆ EDINBURGENÆ PRÆFECTI;

NECNON

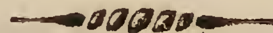
AMPLISSIMI SENATUS ACADEMICI CONSENSU, ET
NOBILISSIMÆ FACULTATIS MEDICÆ DECRETO;

Pro Gradu Doctoris,

SUMMISQUE IN MEDICINA HONORIBUS AC PRIVILEGIIS
RITE ET LEGITIME CONSEQUENDIS;

ERUDITORUM EXAMINI SUBJICIT

ROBERTUS LLOYD,
HIBERNUS.
Societ. Reg. Med. Edin. Soc. Ord.

VIII. Kalendas Julias, horâ locoque solitis.

EDINBURGI:
CUM PRIVILEGIO, APUD ALEX. SMELLIE.
1810.

Wellcome

DISSERTATIO MEDICA,

DE

DYSENTERIA.

Inter morbos, quibus mortales obnoxii sunt, dysenteria sane eminet, medicique studium atque attentionem summo jure sibi vindicat; propterea quod, propter contagiosam ejus naturam, universos exercitus, classes, nosocomia, urbesque saepenumero pervadens, exitium laborantibus saepissime affert.

Hic morbus in regionibus calidis praecipue grassatur. Regiones vero frigidae aut temperatae hujus morbi immunes non omnino evadunt. Interdum enim, aestate exeunte et autumni initio, epidemice etiam in his saevit. Hoc tempore intermittentibus saepe conjungitur.

Morbus incipit ut plurimum rigoribus, languore, virium prostratione, cibi fastidio, foeditate

oris cum sapore veluti cupri, vomituque bilioso frequente, capitis dolore, siti et pulsu celeri. Cum his conjunguntur flatus, borborigmi et constipatio.

Dysenteriâ laborantes ab impetu morbi primo pyrexia lacessit. Febris sub initio, modo intermittentis, modo synochae, typum induit: plerumque autem, morbo progrediente, indolem typhi, putridinis symptomatibus stipati, assumit. Intestina sunt interdum affecta priusquam symptomata febrilia apparuerint: quod manifestum est ab ingenti alvi constipatione, flatuque insolito canali alimentario emisso. Nonnunquam vero, quamvis rarius, * diarrhoea, torminibus nisibusque ad alvum exonerandam perpetuis stipata, initio adest. Duobus tribusve diebus faeces interdum ut plurimum naturales, sed copiosae sunt. Hae veruntamen in cellulis coli diutius retentae; et sic globorum induratorum, qui scibola vulgo dicti sunt, formam induunt.

Brevi, dejectiones frequentiores, sed minus copiosae fiunt; ac molestissimus tenesmus, qui inter symptomata morbi gravissima habendus,

* Cleghorn's Diseases of Minorca.

aegrum eximiè vexat. Tenesmo torminibusque ingravescentibus, aegrotus miserrimus sibi ipsi videtur, quasi tota viscera sese deorsum ferrent. Hoc tempore etiam tormentis crudelissimis tentatur, quae non sunt fixa sed per canalem universam vago itinere progrediuntur. Abdomen, supra pubes potissimum, saepe durum ac intentum est. Dejectiones nonnunquam fere perpetuae sunt. Haud insolenter decies vel vicies in die excretiones, immani urgente tenesmo, egeruntur.

Diversis morbi stadiis dejectiones, quoad calorem et qualitates caeteras, multum variant. Ex muco potissimum constant coloris albi, rubri, viridis, vel etiam subnigri, ac faetoris cadaverum instar. Mucus autem sanguinis quantitatem magnam saepius continet. Interdum materia purulenta spumosa cum muco admiscetur. Nonnunquam sanguis purus, nonnunquam etiam pus verum excernuntur in excrementis. Interdum moleculae sebaceae caseum referentes, dejiciuntur. Interdum etiam fimbriae membranaceae, intestinorum tunicae villosae abrasionibus consimiles, evacuantur. Vermes quoque, lumbrici plerumque, detruduntur. Nonnunquam etiam per os vomitu rejiciuntur.

In stadiis morbi provectioribus stranguariâ urinaeque suppressione aeger miser saepe opprimitur. Lingua et dentes primo albidae vicidaeque, tandem crustâ durâ, siccâ nigrâque, obducuntur. Sitis est eximiè urgens. Admodum turbatur mens et fit valde morosa. Maximum saepenumero testatur vultus angorem.

Faeces naturales raro dejiciuntur. Quando vero evacuantur, massularum induratarum, scibalorum videlicet formam induunt; et tormina, tenesmus, caeteraque symptomata gravissima aliquantulum levaminis subeunt. Eruptiones miliares nonnunquam sese ostendere dicuntur.

Quanquam numeri majoris symptomatum quae vulgo occurrunt mentionem feci, tamen dysenteriae, quando graviori, multa alia enumeratis violentiora adsunt. Delirium violentius apparet. Fauces aphthis haud raro obducuntur. Vultus collapsus, et linimenta oris omnino mutata. Faeces pessime olentes, aegro inconscio, dejiciuntur. Singultus nascitur. Oculi materiâ vitro non dissimili obteguntur. Sitis gravissima est. Abdomen haud raro durum ac intentum reperitur. Pulsus exilis et intermittens fit. Morbo in extrema sic properante, subsultus tendinum, et convulsiones superveniunt. Dolores et tormina sae-

pius subito cessant. Gelidi vicidique sudores erumpunt. Pulsus arteriarum intermittentes fiunt. Extremitates frigescunt. Morsque demum malis perplurimis aegrum miserrimum eripit.

Omnia symptomata quae enumeravi in eodem dysentrià laborante raro inveniuntur. Quum morbus typum mitiorem induit, remediis propriis in auxilium vocatis atque rite adhibitis, non difficulter vincitur. Nonnunquam tractatione debitâ etiam intra paucos dies, tres scilicet quatuorve, decedit. Multo saepius vero longius producitur; ad secundam aut tertiam hebdomidam scilicet, vel etiam ad multas menses.

PHAENOMENA E DISSECTIONE DYSENTERICORUM PRODEUNTIA.

Canalis alimentariae pars inferior signa inflammationis, exulcerationis ac gangraenae semper ostendit. Intestina magna, prae aliis vero rectum, solito crassiora, vel gangraenâ prorsus affecta vel partim inflammatione partim sphacelo correpta, a Georgio Cleghorn accuratissimo inveniebantur. Idem mentionem facit quod saepe videbat tubercula scirrhosa iter coli diversis in partibus coarc-

tantes ; membranamque peritonei cellulosam, colo rectoque contiguam, abscessibus parvis obsessam. Ab eodem omentum inventum est prorsus fere deletum, parvaeque ejus reliquiae omnino nigrae, simul cum materiâ purulentâ albâ in abdomine. Vesica fellea quoque a Cleghorn inveniebatur saepe multum aucta, et bile nigrâ plena. Splenque putridissimus saepe apparebat.

Donaldus Monro, M. D. cadaveribus dysentericorum inspectis, colon rectumque maculis nigricantibus, gangraenâ ortis, faedata, tunicamque intestinorum peresam, observabat. Joannes Hunter tubercula parva, speciem pustularum variolae prae se ferentes, tunicam intestinorum internam occupantes, describit.

DIAGNOSIS.

Dysenteria a diarrhoeâ, cholicâ, et cholerâ, facile dignoscitur sequentibus. Pyrexia dysenteriâ laborantem ab initio semper lacessit ; nunquam vero ab initio diarrhoeâ laborantem. Si autem in diarrhoeae curriculo supervenerit pyrexia, symptomatica habenda. In diarrhoeâ dejectiones sunt et frequentes et copiosae. Dysen-

teria, praesertim in hac insulâ, contagione propagatur: Diarrhoea nunquam vero contagiosa est. Alvus cholicâ laborantium pertinaciter astricta est: In dysenteriâ vero dejectiones frequentes. Insignitur cholera frequentibus biliosis dejectionibus et vomitibus, surarum spasmatibus.

DYSENTERIAE CAUSAE.

Quaenam huic morbo sint causae excitantes, diu inter medicos et acriter fuit disputatum. Ab aliis enim contagio semper, ab aliis nunquam causa habita fuit. Quidam porro, longâ experientiâ edocti, morbum nunc contagione oriri, nunc omnino eâdem vacare, ut crederent, adducti sunt.

E variis causis excitantibus, ab auctoribus memoratis, frequentissimsae sunt sequentes—contagio, paludum miasmata, et frigus.

Hujusce morbi causa frequentissima certe est contagio, in hac insulâ forsan unica. Plurimis, dictum est, contagio impertitur in cloacis, ubi dysenteriâ laborantes alvum exonerant. Dum alii, qui aegrorum vestimenta lavant, morbo plectuntur. Natura et operandi modus contagionis

aciem mentis humanae omnino fugit. Paludum miasma, non solum intermittentibus, verum etiam dysenteriae, originem praebere posse, opinatur Pringle. Ejusdam opinionis inter alios fuit illust. Sydenhamus, qui dysenteriam "febrem praevalentem in intestina versam" nuncupat.

Nonnullis opinio est, quod frigus aut perspiratio impedita, sine contagione vel rebus quae contagionem generant, inter causas hunc morbum excitantes, est recensendum: aliis quibusdam attamen de hoc sane scrupulus est.

PROGNOSIS.

Ea dysenteriae est natura ut semper ut plurimum, periculosa sit habenda; praecipue vero cum medicamenta propria in auxilium non sint mature vocata atque rite adhibita. Aetatem attamen, corporis habitum aegrotantium, anni tempestatem, et symptomatum numerum atque violentiam rite perpendendo ad certiorem prognosem venire potest. Mulieres, infantes, et aetate provecti, dysenteriae potissimum obnoxii sunt, periculoque majore versantur. Quin etiam et scorbuticis et cachecticis, et omnibus quidem,

quorum corporis constitutio roburque malis aliis praecedentibus conflicta sunt, periculum maximum est. Pringle mentionem facit, quod morbus multo laethalior est in tempore autumnali quam aestivo ; hyemeque semper mitior est.

Quando symptomata violenta curationi idoneae non cedunt, eventus multum est metuendus. Si pyrexia sit violens, tormina et tenesmus valde vehementia, finis metuendus sane indicatur.

Petechiae, stercoris foetor intollerandus, parvus debilis pulsus, singultus, convulsiones, urina et stercora sponte elabentia, torminum vehementium cessatio subita, omnia haec signa sunt pessima, et supremam horam venisse nunciant. Contra, dejectiones sub impetu morbi primo copiosae, tenesmus et tormina non graves, pyrexia levis vel remittens, corporis robus parum imminutum, somnus recreans, appetitus, imprimis symptomata remediis aptis adhibitis cedentia,—eventum morbi faustum indicant.

RATIO MEDENDI.

Si dysenteria in homines robustiores, constitutioneque corporis pleniore praeditos, impetum fe-

cerit, sanguis sub initio morbi detrahendus est, ob proclivitatem et ad inflammationem, et ad gangraenam intestinorum. De quantitate sanguinis detrahendi, viribus et habitu aegrotantis, signorumque inflammationis vehementiâ, judicium faciendum est. Quoniam vero febris quae morbum comitatur saepe typhoides, est summâ cum cautelâ venaesectio est efficienda. Quando morbus formam putridam induit, vel aegri vires corporis multum fracti sunt, prorsus contra indicata est.

Ut ventriculus depleatur, et faeces induratae, sordesque putridae aliae diversae, ex intestinis removeantur, medicamenta emetica purgantiaque prae remediis aliis in dysenteria adhibentur. Praesertim sub morbi initio utilis invenitur vomitio, cui consilio ipecacuanha sive tartris antimonii bene inserviunt. Verum nequaquam sine discrimine usurpanda sunt; tartris antimonii enim emeticum nimis vehemens est aegris debilibus, praesertim autem in regionibus calidis, ubi corpus admodum laxum redditur, et magna ad putridinem proclivitas adest; verum in regionibus frigidis, habituque corporis plethorico, tale remedium plerumque adhiberi debet. Medicamentum hoc, ipecacuana scilicet, partitis vicibus, dosibus granor-

um duorum triumve pro re natâ repetitis, adhibitum, et ad ventriculum gravatum exinaniendum valet, et pylorum transiens canalem alimentariam rite exonerat.

A medicis fere omnibus purgantia prae remediis aliis in dysenteriâ curandâ habentur. Ad usum eorum, et in tentationibus primis mali, et morbo cursum absolvente, medicus pro re natâ confugiat, oportet. Mitiora anteferenda sunt, quoniam eorum frequenti repetitione forsan usus erit. Quoniam etiam comitans pyrexia est vulgo typhus, cathartica, quippe quae vires laborantium frangunt, caute sunt praescribenda; multi aegri quidem non cathartica saepius quam tertio quoque die possunt tollerare sine magnâ virium prostratione. Cathartica mitiora quae vulgo adhibentur sunt sequentia,—sulphas et phosphas sodae, sulphas magnesiae, oleum e seminibus ricini, cassia senna, rheum palmatum, et submurias hydrargyri. Quando vero cathartica mitiora optatum effectum, scilicet faecium induratarum remotionem, non praestant, ad fortiora decurrendum, ad pulverem scilicet radicis convolvuli jalapae cum submuriate hydrargyri conjunctum, et caetera, quae dosibus propriis adhibeantur oportet. Purgationibus in dysenteria adhibitis venter primo

liquidus aegro descendit; remedia attamen haecce levamen symptomatibus vel rarius vel nunquam ferunt, usque dum scybolae dejiciantur. His autem expulsis, intestinorum spasmis celerius saepe succuritur. In utrâque Indiâ medici mercurio interne et externe large uti solent. Hoc medicamentum a medico Joanne Clarke multum laudatur. Ille nos docet, quòd submurias, praeparationibus metalli omnibus aliis anteferendus, dosibus granorum decem cum opio conjunctis, horâ sommi sumendis usque dum glandulae salivales in actionem levem cientur, effectus exoptandos plerumque praestabit. Torminibus tenesmoque remedio hocce secundum Doctorem Clarke citius succurritur, morboque celeriter medetur.

Nonnunquam ventriculus est admodum irritabilis, et cathartica vomitu rejiciuntur. Quando hoc fit, quodvis gratum aromaticum medicamento adjiciendum est.

Summum auxilium adferunt enemata, quoniam non solem intestina evacuant, sed etiam intestina fovent et emolliunt, doloremque leniunt. Tenesmum quoque et tormina compescunt. Nihilominus nullo modo opinor ad intestina purganda enematibus fidem esse habendam. Oleosa et

mucilaginosa, decoctum scilicet lini, amilive, pullorum gallinaceorum jusculum, et qualia, prae aliis administranda. Symptomatis inflammationis et pyrexiae remotis, magnopere profectò opium ad quaedam levanda mala confert; summo cum beneficio cum enematibus administratur. Hoc modo intestinorum irritabilitas hebetatur, et tormina magno in gradu supprimuntur.

Usus balnei tepidi, ineunte praesertim dysenteriâ, et fomentorum calidorum, plurimum celebratur. Haec tormina superant, et ad spasmum intestinorum sublevandum, ideoque ad vires purgantium augendos, valent. Hoc consilio vesicatoria quoque usui fuerunt. Quando tenesmus perstat et violenter urget post purgantium et opii usum proprium, rectum exulceratum esse concludendum est. Ad hoc leniendum enema emolliens cum opio injiciatur, oportet.

In stadiis morbi provectioribus ventriculus et intestina acore vulgò opprimuntur. Quare absorbentia, qualia sunt mistura cretacea, pulvis cretae compositus, aqua calcis, &c. administrentur, oportet.

Sub initio morbi ususfructuum acidulorum maturorumque a plerisque praescriptus est, et, ut citur, magno cum beneficio.

Quando magna debilitas adest, et vires aegri, morbo diu perstante, multum fracti, ad usum liberum cinchonae officinalis et vini rubri, alvo prius bene purgatâ, confugiendum est. Quum res ita se habent, adhibitio medicamentorum astringentium necessaria esse potest, quale est electuarium catechu, &c. Haec in stadiis provectioribus, in quibus summa debilitas morbum vulgò comitatur, cum magno beneficio adhibita sunt.

Genus diaetae in dysenteriâ attentionem summam sibi vindicat. Sub initio morbi maturi fructus, qualia sunt poma, citri aurantii fructus recentes, &c. praescribi cum beneficio possunt. Potus sit aqua hordacea acidula, decoctum hordei cum tamarindis, aliaque hujusmodi. Oryza, panada, juscula tenuia, et qualia, adhibeantur, oportet.

Per totum morbi decursum, mundities summâ attentione colenda est. Faeces sordesque aliae ex cubiculo aegroti quamprimum removeantur.

FINIS.

Edinburgi,—cum privilegio, apud ALEX. SMELLIE.